

Utgiftsområde 15

Studiestöd

Utgiftsområde 15 – Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Utgiftsområde 15 Studiestöd	4
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	4
2.2	Utgiftsutveckling.....	4
2.3	Mål för utgiftsområdet.....	5
2.3.1	Nytt mål för utgiftsområdet.....	5
2.4	Kort beskrivning av studiestödet	6
2.5	Kort beskrivning av lånesystemet	8
2.6	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	8
2.7	Resultatredovisning	10
2.7.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	11
2.7.2	Studiestödets utjämnande effekt	15
2.7.3	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	17
2.8	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	19
2.8.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	19
2.8.2	Studiestödets utjämnande effekt	20
2.8.3	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	22
2.8.4	Sammanfattande kommentar över måluppfyllelsen.....	23
2.9	Politikens inriktning	23
2.10	Det högre bidraget till vissa studerande som läser vidare efter introduktionsprogram i gymnasieskolan avvecklas	24
2.11	Budgetförslag.....	25
2.11.1	1:1 Studiehjälp.....	25
2.11.2	1:2 Studiemedel.....	27
2.11.3	1:3 Omställningsstudiestöd	28
2.11.4	1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	29
2.11.5	1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	30
2.11.6	1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	31
2.11.7	1:7 Studiestartsstöd.....	32
2.11.8	1:8 Centrala studiestödsnämnden	33
2.11.9	Lån i Riksgäldskontoret.....	34
2.11.10	1:9 Överklagandenämnden för studiestöd.....	34

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen godkänner målet för utgiftsområdet (avsnitt 2.3).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 292 000 000 000 kronor (avsnitt 2.11.9).
3. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Studiehjälp	4 518 262
1:2 Studiemedel	20 207 017
1:3 Omställningsstudiestöd	2 836 000
1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	1 307 129
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
1:7 Studiestartsstöd	400 000
1:8 Centrala studiestödsnämnden	1 168 916
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	18 696
Summa anslag inom utgiftsområdet	30 545 170

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000	2025
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	4 000	

2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	Utfall 2022	Budget 2023 ¹	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026
1:1 Studiehjälp	4 323	4 500	4 312	4 518	4 600	4 673
1:2 Studiemedel	17 823	19 986	18 425	20 207	20 423	20 733
1:3 Omställningsstudiestöd		1 360	650	2 836	4 877	7 339
1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	23	737	651	1 307	2 298	2 971
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	49	62	50	62	62	62
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27	27	27	27	27	27
1:7 Studiestartsstöd	315	400	300	400	400	400
1:8 Centrala studiestödsnämnden	1 062	1 081	1 137	1 169	1 163	1 171
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	17	18	19	19	19	20
Äldre anslag						
2023 1:3 Avsättning för kreditförluster	1 840					
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	25 479	28 171	25 570	30 545	33 869	37 396

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2024–2026 för utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	27 912	27 912	27 912
Pris- och löneomräkning ²	38	82	111
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 809	3 192	5 751
varav BP24 ³	549	86	221
Makroekonomisk utveckling	2 308	4 597	5 632
Volymer	-1 002	-1 378	-1 611
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt	-520	-536	-400
Ny utgiftsram	30 545	33 869	37 396

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

**Tabell 2.3 Utgiftsram 2024 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 15
Studiestöd**

Miljoner kronor

	2024
Transfereringar ¹	28 019
Verksamhetsutgifter ²	2 526
Investeringar ³	1
Summa utgiftsram	30 545

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2022 samt kända förändringar av anslagets användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Målen för utgiftsområdet är att studiestödet ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken.

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001, se propositionen Ett reformerat studiestödssystem (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58).

2.3.1 Nytt mål för utgiftsområdet

Regeringens förslag: Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande för kvinnor och män oavsett bakgrund och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Skälen för regeringens förslag

De övergripande målen för studiestödet slogs fast genom propositionen Ett reformerat studiestödssystem (prop. 1999/20:10). Det har sedan dess skett förändringar av systemet. Vissa stöd har försvunnit medan andra har kommit till. Det finns därför ett behov av att målen för utgiftsområdet förtydligas.

Det finns en nära och tydlig koppling mellan dagens rekryterande och utjämnande mål. Båda målen syftar till att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha påbörjat studier gör det. Det rekryterande målet är dock av mer generell karaktär, dvs. studiestödet bör vara utformat på ett sådant sätt att det rekryterar bredare grupper till studier. Det utjämnande målet har däremot definierats som att studiestödet ska vara selektivt rekryterande, dvs. att det bör vara utformat på ett sådant sätt att det i vissa fall specifikt riktar sig till att rekrytera särskilda grupper till studier.

Dagens studiestödssystem fungerar bra. Det är därför lämpligt att huvuddragen i studiestödssystemet ligger fast. Studiestödet ska alltså verka rekryterande för kvinnor och män oavsett bakgrund, dvs. såväl unga som äldre, arbetslösa som anställda samt oavsett utbildningsbakgrund, kön och härkomst. Det ska vidare vara långsiktigt hållbart där vikten att principen om att studielånet betalas tillbaka fullt ut är rådande.

Ambitionen ska fortsatt vara ett studiestöd som är enhetligt och överblickbart för den enskilde men samtidigt flexibelt så att framtida förändringar är möjliga.

För att förtydliga att det rekryterande målet ska gälla lika för alla föreslår regeringen att dagens rekryterande och utjämnande mål slås ihop till ett nytt mål som ska vara att studiestödet ska verka rekryterande för kvinnor och män oavsett bakgrund och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Genom det nya målet kommer redovisningen av utgiftsområdets resultat även att bli tydligare för riksdagen. I övrigt bör målen för studiestödet gälla såsom i dag.

2.4 Kort beskrivning av studiestödet

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderings tillägg som kan lämnas till vissa studerande på fristående skolor som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 250 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderings- tillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa elever med funktionsnedsättning i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasie- utbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitets- ersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Lärlingsersättning

Elever i gymnasial lärlingsutbildning kan få en kostnadsersättning, s.k. lärlings- ersättning. Lärlingsersättning lämnas med 1 000 kronor per månad.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår till 13 056 kronor för heltidsstudier 2023. Det finns två olika nivåer på bidra- get, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 30,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 67,1 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till vuxna studerande som saknar sådan utbildning, men även under vissa förutsättningar till studerande under 25 år. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tilläggs lån och merkostnads lån. Tilläggs- bidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd vars storlek är beroende på antalet barn. Tilläggs lån kan lämnas till studerande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Studiestartsstöd

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån och utgör ett komplement till studiemedelssystemet. Studerande med barn kan få ett tilläggsbidrag. Studiestartsstöd får lämnas med 10 803 kronor per studiemånad för heltidsstudier 2023 till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet får under vissa förutsättningar lämnas till den som är arbetssökande fr.o.m. det kalenderår den studerande fyller 25 år.

Omställningsstudiestöd

Sedan den 30 juni 2022 finns ett nytt omställningsstudiestöd. Syftet med det nya omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Omställningsstudiestödet, som består av bidrag och lån, innebär att de allra flesta kan studera med minst 80 procent av lönen i upp till ett år.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande fyra olika återbetalningssystem. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och vissa personer som likställs med föräldrar, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning kan få låna tillgänglighetsanpassad studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier.

Utländska medborgare

En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Det gäller utländska medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige och utländska medborgare med uppehållsrätt som bedöms ha en varaktig anknytning till Sverige. Det gäller också i vissa fall utländska medborgare som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vidare ska vissa utländska medborgare i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig främst om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz och deras familjemedlemmar samt personer med permanent uppehållsrätt i Sverige. Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta här och innehavare av s.k. EU-blåkort jämföras också med svenska medborgare vid studier i Sverige. När det gäller rätt till studiehjälp jämföras vissa familjemedlemmar till gästforskare respektive till innehavare av EU-blåkort med svenska medborgare.

2.5 Kort beskrivning av lånesystemet

Fyra olika system

Det finns för närvarande fyra olika lånesystem. De fyra olika återbetalningssystemen avser återbetalningspliktiga studiemedel tagna före 1989, studielån tagna under perioden 1 januari 1989–30 juni 2001, studielån tagna under perioden 1 juli 2001–31 december 2021 och studielån tagna efter den 31 december 2021. Lån som har tagits för studier som påbörjats efter den 30 juni 2001 är ett s.k. annuitetslån. Det totala antalet låntagare i återbetalningssystemen uppgick 2021 till ca 1,65 miljoner. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2022 till 263 miljarder kronor.

Den 1 januari 2023 var den genomsnittliga skulden för alla låntagare 152 000 kronor. Den genomsnittliga skulden när det gäller annuitetslån utbetalda t.o.m. 2021 är 145 900 kronor för kvinnor och 140 600 kronor för män. Historiskt sett har män haft högre studieskulder än kvinnor, men sedan 2008 har kvinnor högre skulder på sina annuitetslån. Denna förändring beror troligtvis på att kvinnor i genomsnitt har studiemedel under en något längre tid än män samt på att män betalar av sina skulder i något snabbare takt än kvinnor.

Lån i Riksgäldskontoret

CSN finansierar sedan 1989 studielånen genom upplåning i Riksgäldskontoret. Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för all nytlåning av studielån. Befintliga lån hanteras dock som tidigare med finansiering av konstaterad förlust.

Sedan den 1 januari 2023 gäller en ny modell för beräkning av räntan på studielån. Modellen innebär att räntan bestäms utifrån statens upplåningskostnad för studielånen med ett påslag som över tid motsvarar de beräknade framtida kreditförlusterna på studielån finansierade genom upplåning i Riksgäldskontoret och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån inklusive nytlåning.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel minskar CSN:s låneskuld i Riksgäldskontoret. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor lånas upp i Riksgäldskontoret. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare minskar låneskulden i Riksgäldskontoret.

CSN disponerar mottagna räntor från låntagarna för att finansiera räntan på studielånen i Riksgäldskontoret. Låntagarna betalar en nedsatt ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av räntan på studielån, vilken för 2023 är 0,65 procent. Den 30-procentiga nedsättningen av räntan finansieras genom medel på anslag.

2.6 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Det har under de senaste åren pågått en översyn av resultatredovisningen för utgiftsområdet. Denna har tidigare lett till att indikatorerna har reviderats och minskat i antal. I denna proposition föreslås att målen för utgiftsområdet moderniseras genom att bl.a. förtydliga att det rekryterande målet ska gälla lika för alla. Förslaget motiverar enligt regeringens bedömning ingen förändring av indikatorerna i årets resultatredovisning, eftersom det är 2022 års resultat som redovisas. Regeringen avser dock att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2025.

I årets redovisning är indikatorerna desamma som föregående år. Ambitionen är att redovisa indikatorerna i så långa tidsserier som möjligt och i de flesta fall är också tidsserierna ett år längre jämfört med förra årets resultatredovisning. Statistik över de indikatorer som redovisas kommer primärt från CSN:s databas med officiell statistik inom studiestödsområdet. Tidsseriernas början utgår därför i många fall från det startår som finns tillgängligt i databasen.

Det finns en nära koppling mellan det rekryterande och det utjämnande målet på så sätt att båda målen handlar om att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha påbörjat studier gör det. Det rekryterande målet är dock av mer generell karaktär, dvs. studiestödet bör vara utformat på ett sådant sätt att det rekryterar bredare grupper till studier, medan det utjämnande målet har definierats som att studiestödet ska vara selektivt rekryterande, dvs. det bör vara utformat på ett sådant sätt att det i vissa fall specifikt ska rekrytera särskilda grupper till studier. När det gäller att studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid har fokus lagts på att den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut.

De indikatorer som används för att mäta den rekryterande effekten är

- andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer, även fördelat efter kön,
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön,
- andelen studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå av samtliga studerande med studiemedel på dessa nivåer, även fördelat efter kön,
- studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex,
- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet) på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön, och
- andel studerande med tillägglån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå.

De indikatorer som används för att mäta den utjämnande effekten är

- andel studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg,
- antal vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiestartsstöd, även fördelat efter kön,
- andel studerande med den högre bidragsnivån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå, och
- andelen studerande med tilläggsbidrag på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande med studiemedel på dessa nivåer.

De indikatorer som används för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin är

- andel förväntade förluster, tidigare benämnda osäkra fordringar, av den totala studieskulden,
- andel inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare, fördelat efter bosättning,
- andel av låntagarna som har beviljats nedsättning av årsbeloppet vid årets slut av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare och totalt värde på nedsättningen,
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp, och
- total fordran på återbetalare bosatta utomlands, varav andel reserveringar för låneförluster, tidigare kallade osäkra fordringar.

2.7 Resultatredovisning

I avsnittet redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten redovisas uppdelat på de olika målen för studiestödet och presenteras genomgående efter kön. Resultatredovisningen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2022. Vissa resultat av det nya omställningsstudiestödet som avser det första kalenderhalvåret 2023 redovisas också.

Tabell 2.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp

Miljoner kronor

	2020			2021			2022			Utb. bidrag	Utb. lån
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)		
Studiehjälp	432 539	48	52	441 081	48	52	446 199	49	51	4 190	
varav											
– utland	1 154	63	37	1 121	63	37	1 099	64	36	12	
Studiestartsstöd	5 856	68	32	7 873	69	31	6 074	73	27	293	
Studiemedel	559 298			588 707			550 518			13 400	24 610
varav											
– grundläggande nivå	32 188	63	37	32 710	65	35	27 629	70	30	604	217
– gymnasial nivå	146 847	56	44	155 306	58	42	131 598	61	39	2 978	2 722
– eftergymnasial nivå	394 207	60	40	416 632	60	40	400 083	60	40	9 306	19 720
– utlandsstudier	22 967	59	41	21 630	59	41	25 173	59	41	484	1 949
Bidrag till vissa med funktionsnedsättning i gymnasieskolan	313	44	56	305	44	56	289	44	56	35	
Lärlingsersättning	18 765	39	61	20 445	39	61	21 600	39	61	128	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	98	61	39	91	62	38	121	55	45	0,5	
Tillgänglighetsanpassad studielitteratur, antal lån¹	375 960	76	24	409 270	76	24	435 400	78	22		
Totalt antal studiestödstagare	1 016 869			1 058 502			1 018 272				

¹ Medräknas inte i det totala antalet studiestödstagare.

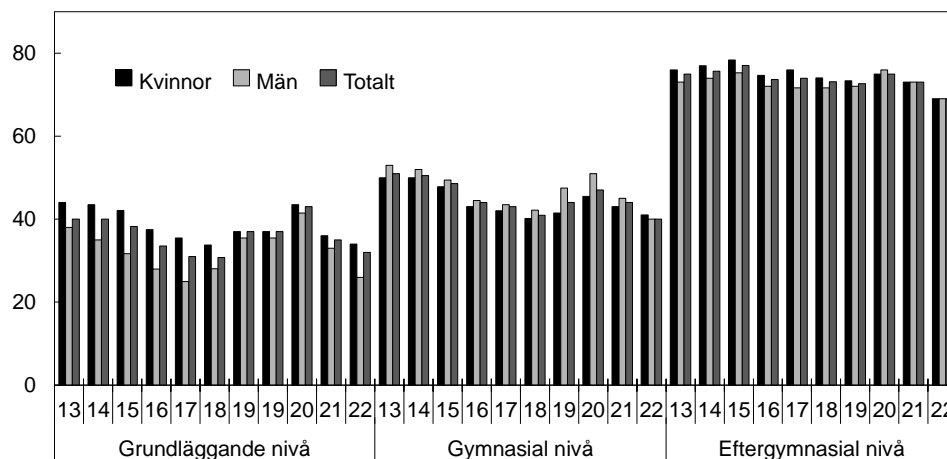
Källor: Centrala studiestödsnämnden, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för tillgängliga medier.

2.7.1 Studiestödets rekryterande effekt

Vuxna studerande på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå

Diagram 2.1 Andel vuxna studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande

Procent

Anm.: Från och med 2022 används ny statistik som inte är jämförbar med tidigare års statistik.

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

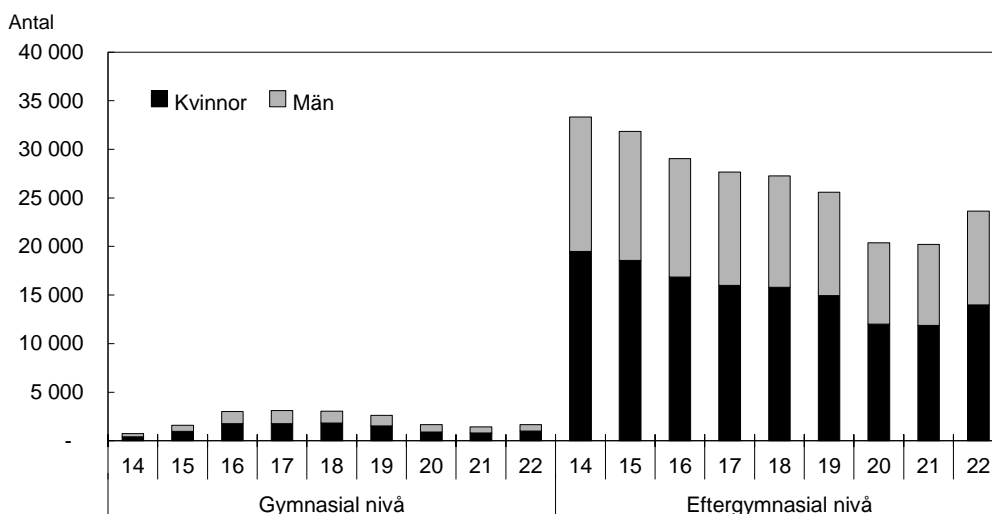
Under 2022 fick ca 27 600 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå, vilket är ca 32 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Av dessa var 92 procent utrikes födda, varav 69 procent kvinnor och 31 procent män. Antalet studerande med studiemedel på grundläggande nivå minskade med 16 procent jämfört med 2021. Andelen kvinnor med studiemedel på grundläggande nivå var 70 procent och andelen män 30 procent.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2022 till ca 131 600, vilket är ca 40 procent av det totala antalet studerande på den nivån, se diagram 2.1. Av dessa var 43 procent utrikes födda, varav 65 procent kvinnor och 35 procent män. Antalet studerande med studiemedel på gymnasial nivå minskade med ca 15 procent jämfört med 2021. Andelen kvinnor med studiemedel på gymnasial nivå var 61 procent och andelen män 39 procent.

Under 2022 studerade ca 400 100 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket motsvarar ca 69 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Av dessa var 17 procent utrikes födda, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män. Antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå minskade med ca 4 procent jämfört med 2021. Andelen kvinnor med studiemedel på eftergymnasial nivå var 60 procent och andelen män 40 procent.

Studering med studiemedel för studier utomlands

Diagram 2.2 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer

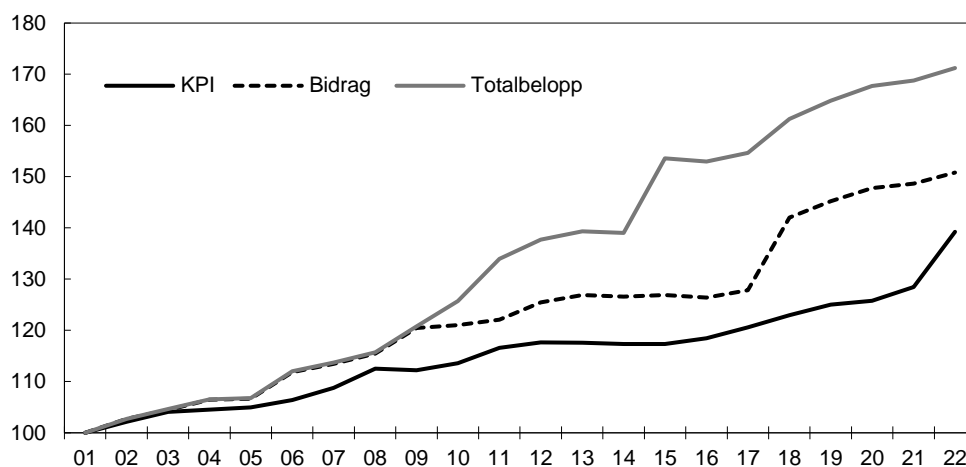
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Totalt uppgick antalet utlandsstuderande med studiemedel till 25 200 under 2022, vilket är en ökning med ca 4 200 personer jämfört med 2021. Av diagram 2.2 framgår att både antalet män och kvinnor ökade jämfört med föregående år. Könsfördelningen bland de utlandsstuderande var oförändrad jämfört med 2021. Andelen kvinnor var 59 procent medan andelen män var 41 procent.

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2022 till ca 1 700, vilket är en ökning med ca 220 personer jämfört med året innan. Antalet motsvarar ca 1 procent av samtliga studerande med studiemedel på gymnasial nivå, vilket var oförändrat jämfört med året innan. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel har minskat de senaste åren men har nu vänt upp igen och uppgick 2022 till 24 300, vilket är en ökning med 4 000 personer jämfört med 2021. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Cirka 6 procent av samtliga studerande med studiemedel studerade utomlands under 2022, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med året innan.

Studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex (KPI)

Diagram 2.3 Jämförelse mellan utveckling av studiemedelsbeloppen och KPI

Källor: Centrala studiestödsnämnden och Statistiska centralbyrån.

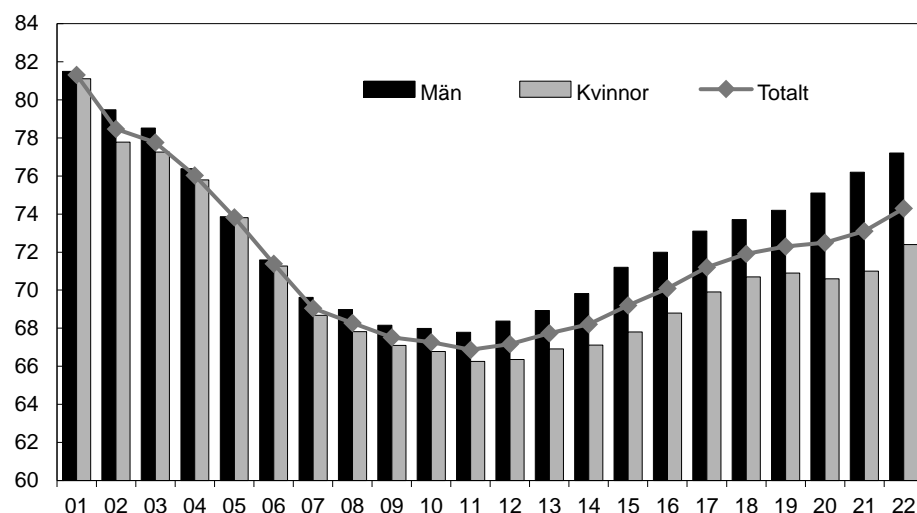
En jämförelse med konsumentprisindex (KPI) visar att studiemedlens allmänna köpkraft har följt kostnadsutvecklingen väl under senare år. Köpkraften var under 2022 lägre än under föregående år, se diagram 2.3. Det beror på att KPI ökade mer än prisbasbeloppet.

Studierande med studielån respektive tillägglån på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå

Av totalt ca 550 500 studiemedelstagare var det 409 100 som utöver studiebidrag sökte och beviljades studielån, s.k. lånebenägenhet. Det är en minskning av antalet låntagare med 5 procent jämfört med 2021.

Diagram 2.4 Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön

Procent

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 74,3 procent under 2022, vilket är en ökning med 1,2 procentenheter jämfört med 2021 och med 7,2 procentenheter sedan 2011, när den var som lägst. Av diagram 2.4 framgår att män oftare tar studielån

jämfört med kvinnor. Under 2022 tog 77,2 procent av männen lån jämfört med 72,4 procent av kvinnorna.

Lånebenägenheten vid studier på grundläggande nivå var 38,1 procent under 2022, vilket är liten minskning jämfört med föregående år. Lånebenägenheten vid studier på gymnasial nivå minskade också jämfört med föregående år och uppgick till 55,6 procent. Lånebenägenheten bland de som studerar på eftergymnasial nivå ökade dock jämfört med 2021 och uppgick till 81,1 procent under 2021.

Tabell 2.5 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer i Sverige

Andel av samtliga låntagare

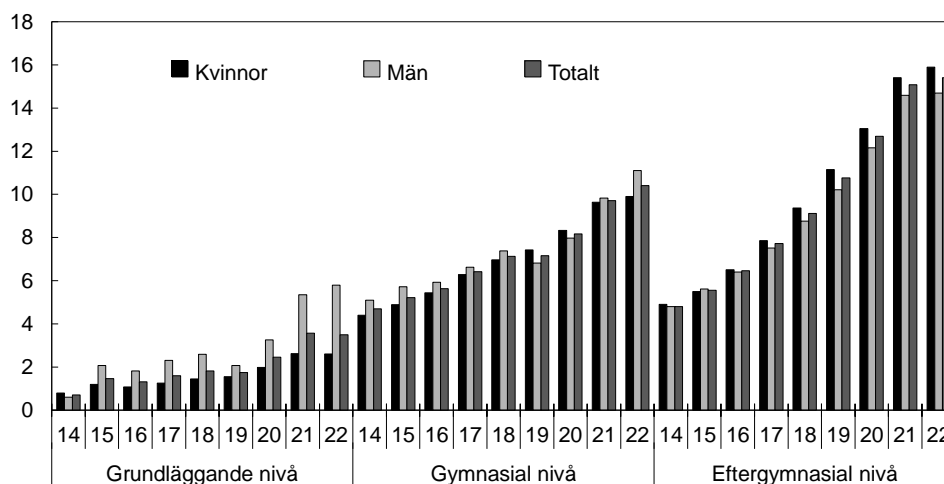
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grundläggande nivå								
nivå	36,3	35,0	34,8	33,6	36,4	40,5	40,0	38,1
Kvinnor	31,1	30,2	29,9	29,2	29,3	32,2	33,9	34,6
Män	48,6	45,6	45,2	42,8	48,7	54,5	51,3	46,6
Gymnasial nivå								
nivå	53,8	52,5	51,6	51,5	53,4	55,6	56,0	55,6
Kvinnor	52,6	51,3	50,0	49,9	50,4	51,0	51,7	51,7
Män	55,8	54,5	53,9	53,9	57,3	61,5	62,1	62,1
Eftergymnasial nivå								
nivå	74,3	76,5	77,4	78,7	80,0	79,6	80,0	81,1
Kvinnor	73,5	75,7	76,6	77,9	79,2	78,6	78,7	79,9
Män	75,5	77,6	78,4	79,8	81,0	80,9	81,8	82,8

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Antalet studerande med tillägglån under 2022 var 74 900, vilket är en minskning med 3 procent jämfört med 2021. Antalet studerande med tillägglån minskade dock procentuellt mindre än antalet studerande med studielån. Under 2022 ökade även andelen studiemedelstagare med tillägglån med 1 procentenhet, se tabell 2.5. Det innebär att 14 procent av samtliga studiemedelstagare hade tillägglån. Andelen studerande med tillägglån totalt sett är något högre bland kvinnor än bland män.

Diagram 2.5 Andel studerande med tillägglån på olika utbildningsnivåer

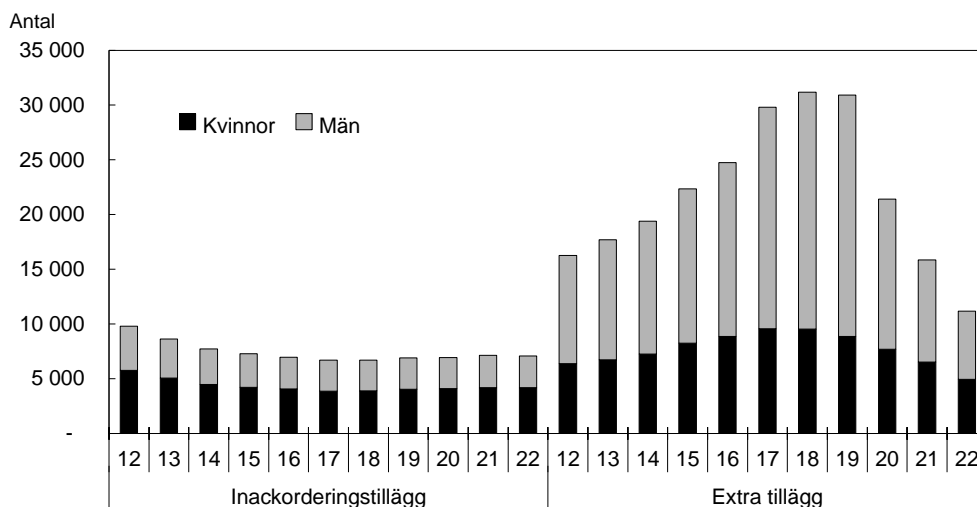
Procent

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

2.7.2 Studiestödets utjämnande effekt Unga studerande på gymnasial nivå

Diagram 2.6 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg

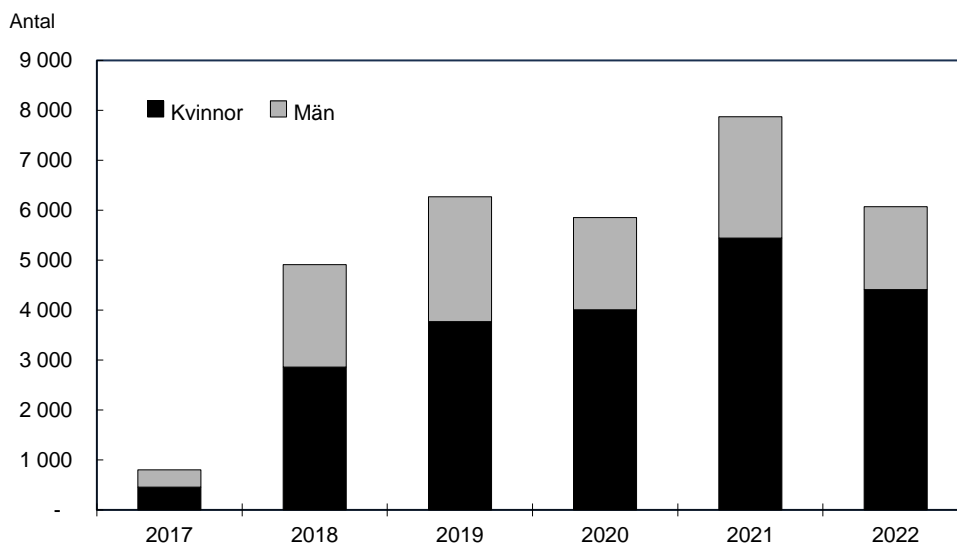
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Knappt 2 procent av de totalt 446 200 studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2022 och denna andel är oförändrad jämförd med föregående år. Antalet studerande med inackorderingstillägg uppgick till 7 100 under 2022, vilket är en mindre ökning jämfört med 2020, se diagram 2.6. Kvinnor är överrepresenterade när det gäller att studera på en annan ort än hemorten.

Andelen som fick extra tillägg i förhållande till det totala antalet som fick studiehjälp understeg 2 procent 2022. Andelen minskade med ca 2 procentenheter jämfört med 2021. Under 2022 lämnades extra tillägg till 11 200 studerande, en minskning med 30 procent jämfört med föregående år. Andelen kvinnor som får extra tillägg var 44 procent och andelen män 56 procent.

Vuxna studerande på grundläggande, gymnasial nivå och eftergymnasial nivå

Diagram 2.7 Antal studerande med studiestartsstöd på grundläggande och gymnasial nivå

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

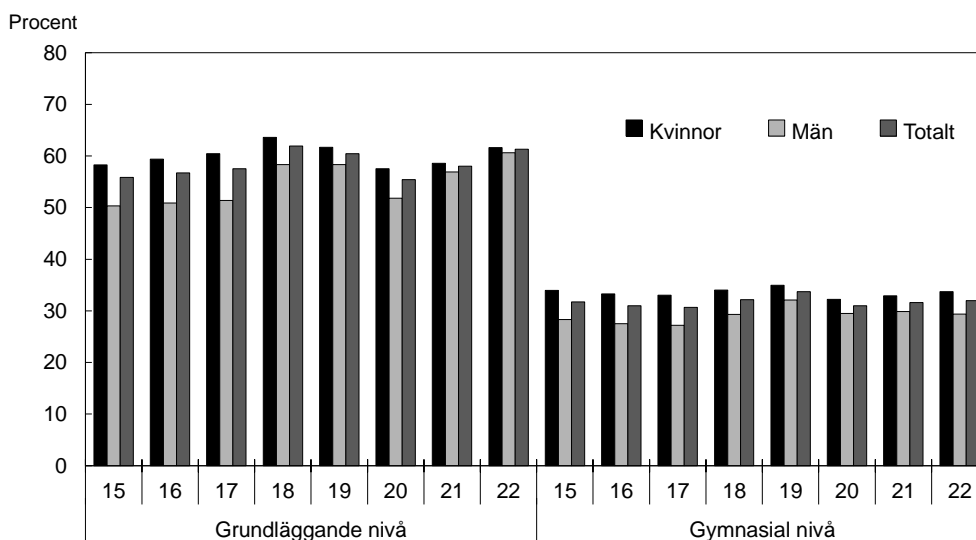
Under 2022 lämnades studiestartsstöd till 6 100 studerande, se diagram 2.7. Av dessa var 73 procent kvinnor och 27 procent män. Andelen kvinnor har ökat varje år sedan stödet infördes.

Antalet studerande på grundläggande nivå var ca 3 500 personer, vilket motsvarar 52 procent. Antalet studerande på gymnasial nivå var ca 4 600 personer, vilket motsvarar 76 procent. Det är därmed relativt vanligt att personer under samma period studerar på både grundläggande och gymnasial nivå. På grundläggande nivå var 79 procent av de studerande kvinnor och 21 procent män. Av de studerande på gymnasial nivå var 69 procent kvinnor och 31 procent män.

Andelen utländska medborgare med sådana uppehållstillstånd som ger rätt till svenskt studiestöd, uppgick till 52 procent av de studerande under 2022, vilket är en minskning med 9 procentenheter jämfört med 2021.

Många av dem som studerar med studiestartsstöd har barn och kan därmed få tilläggsbidrag. Under 2022 var det 67 procent av de studerande som fick tilläggsbidrag. En stor majoritet, 83 procent, var kvinnor.

Diagram 2.8 Andel studerande med den högre bidragsnivån på grundläggande och gymnasial nivå

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

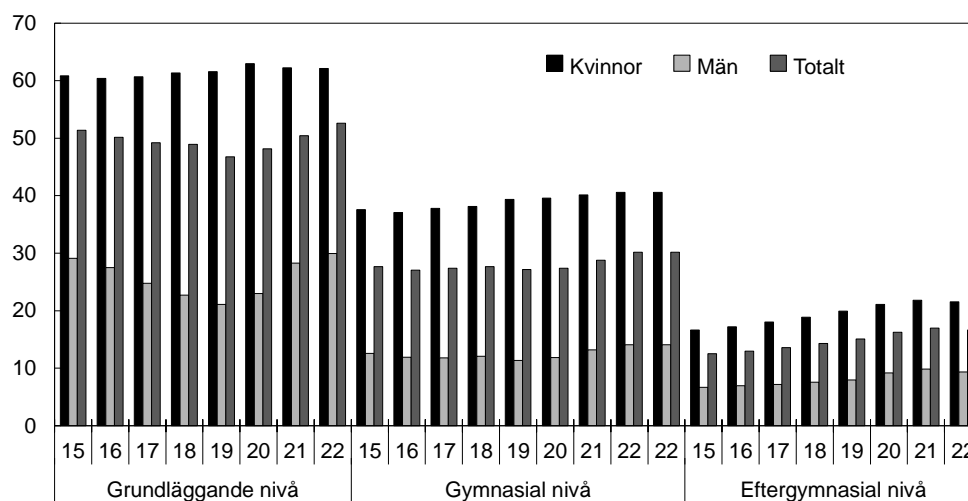
Den högre bidragsnivån inom studiemedlen riktar sig primärt till personer med stora utbildningsbehov. Det högre bidraget kan även lämnas till vissa ungdomar i åldern 20–24 år för studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola.

Under 2022 fick ca 27 600 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå. Av dessa studerande fick 61 procent studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2021, se diagram 2.8.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2022 till ca 131 600. Av dessa fick 32 procent studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

Diagram 2.9 Andel studerande med tilläggsbidrag på olika utbildningsnivåer

Procent

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2022 fick ca 115 000 studerande med studiemedel tilläggsbidrag för barn. Andelen studerande med tilläggsbidrag av samtliga studerande med studiemedel var 20 procent, vilket är oförändrat jämfört med 2021. Som framgår av diagram 2.9 var 79 procent kvinnor och 21 procent män. Av de som studerade på grundläggande nivå under 2022 hade 52 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andelar på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå var 30 respektive 17 procent.

2.7.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Förväntade förluster

Det totala antalet låntagare i de fyra återbetalningssystemen uppgick till ca 1,73 miljoner vid utgången av 2022. Vilket återbetalningssystem en låntagare omfattas av beror på när studielånen togs. Av alla låntagare var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade med 10,3 miljarder kronor under 2022 till 263 miljarder kronor.

Av den totala studieskulden har CSN bedömt att 24,6 miljarder kronor utgörs av förväntade förluster som riskerar att skrivas av. Detta är en ökning med 0,6 miljarder kronor jämfört med föregående år. CSN beräknar att 8 miljarder kronor av förlusterna beror på personer som missköter eller bedöms komma att missköta sina betalningar. Förluster som kan härledas till de trygghetsregler som finns för återbetalning beräknas uppgå till 13 miljarder kronor. Förluster som orsakas av beräknade framtida dödsfall bedöms uppgå till 3,2 miljarder kronor.

Den totala fordran på återkrav uppgick vid utgången av 2022 till 1,1 miljarder kronor, vilket är något lägre än 2021. CSN har bedömt att 56 procent av den totala fordran för återkrav behöver reserveras för framtida kreditförluster, vilket motsvarar 0,62 miljarder kronor. Männens andel av återkravsfordran var 58 procent, vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2021.

Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2022 till ca 20 900, vilket är en ökning med ca 400 personer jämfört med 2021. Liksom föregående år motsvarar antalet 1 procent av samtliga låntagare. Andelen män utgör 65 procent. Den totala utestående fordran på dessa låntagare uppgick vid utgången av 2022 till 2,3 miljarder kronor, vilket är en mindre ökning jämfört med föregående år.

Inbetalt årsbelopp

Tabell 2.6 Andel inbetalt av debiterat belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning

Andel av belopp efter nedsättningar (%)

Bosättning	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sverige	93,6	93,8	93,8	92,2	94,0	94,3	94,4	94,4
Utomlands	70,3	71,3	71,2	72,2	75,2	78,2	80	80,9
Totalt	91,5	91,6	91,7	90,2	92,1	92,4	92,6	92,6

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Inbetalningarna till CSN uppgick under 2022 till 14 miljarder kronor, inklusive räntor och avgifter. Kvinnor betalar in en högre andel av det debiterade årsbeloppet än män. Låntagare som CSN saknade adress till betalade in 3,7 procent av det debiterade årsbeloppet 2021.

Utlandsbosatta låntagare

Under 2022 var 68 300 låntagare bosatta utomlands, vilket är en mindre ökning jämfört med 2021. Av dessa var liksom föregående år 56 procent kvinnor och 44 procent män. Den totala fordran uppgick vid slutet av 2022 till 14,9 miljarder kronor, vilket är något högre än 2021. CSN har bedömt att 23 procent av den totala fordran för utlandsbosatta låntagare avser framtida kreditförluster.

Nedsättning av årsbeloppet

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: låg inkomst, studier och synnerliga skäl. Vid utgången av 2022 hade 178 100 personer ett beslut om nedsättning, vilket är en minskning med 14 400 personer jämfört med 2021. Andelen uppgick till 12,5 procent av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare.

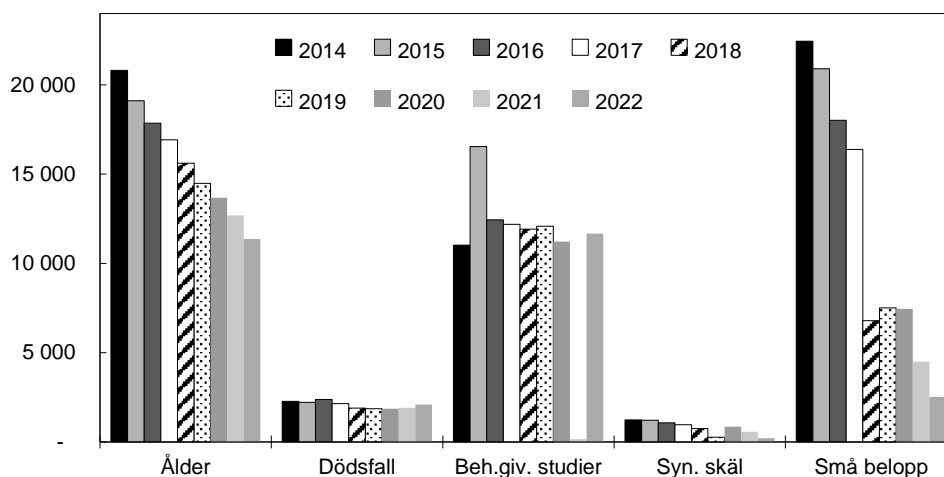
Av alla låntagare som hade nedsättning av årsbeloppet för 2022 var liksom föregående år 61 procent kvinnor och 39 procent män. Det innebär att kvinnor var något över-representerade bland dem som fick nedsatt årsbelopp. Studier är den vanligaste orsaken till nedsättning bland både kvinnor och män, men det är en något högre andel av kvinnorna än av männen som har nedsättning med hänsyn till studier. Däremot är det ingen skillnad mellan könen när det gäller andelen låntagare som har nedsättning med hänsyn till inkomst eller synnerliga skäl.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre.

Diagram 2.10 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl

Antal

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2022 fick 27 800 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en ökning med 39 procent jämfört med 2021. Antalet beviljade avskrivningsärenden uppgick till 29 300, se diagram 2.10.

Det totala avskrivna beloppet under 2022 var 858 miljoner kronor, vilket är en ökning med 28 procent jämfört med föregående år. Av de som fick avskrivning under 2021 var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

2.8 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

2.8.1 Studiestödets rekryterande effekt

Minskat antal studerande med studiemedel i Sverige

Antalet studerande med studiemedel minskade under 2022, efter att ha varit rekordhög 2021. Den stora ökningen av antalet studiemedelstagare de senaste åren kan bl.a. förklaras av covid-19-pandemin så minskningen var väntad. Majoriteten av de studerande med studiemedel är kvinnor. Det gäller för samtliga utbildningsnivåer, vilket speglar deltagandet i utbildning generellt (utg.omr. 16 avsnitt 2.5).

... medan antalet studerande med studiemedel för utlandsstudier ökar igen

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Efter en mångårig nedgång ses nu en ökning av studerande med studiemedel på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå. Andelen studerande utomlands på dessa nivåer med studiemedel av det totala antalet studerande med studiemedel är dock oförändrad jämfört med föregående år.

Ökningen av antalet studerande stod i huvudsak de utbytesstuderande för. Den kan ses som en återgång till det mer normala och vara en effekt av att färre pandemi-relaterade restriktioner ger större möjligheter till utbyten.

Andelen med studiemedel på samtliga nivåer

På grund av ny statistik går det inte att mäta måluppfyllelsen detta år.

Lånebenägenheten ökar totalt sett ...

Lånebenägenheten har fortsatt att öka totalt sett under 2022 och har ökat kontinuerligt sedan 2012. Lånebenägenheten från föregående år har ökat något för studiemedelstagare på eftergymnasial nivå. Lånebenägenheten har dock minskat något på grundläggande nivå och gymnasial nivå. Minskningen kan bero på att andelen studerande med det högre bidraget på dessa nivåer har ökat något vilket minskar behovet av studielån.

... och andelen med tilläggsån ökar på samtliga nivåer

Under 2022 ökade andelen studerande med tilläggsån på samtliga nivåer. Detta visar lånets värde för de studerande. Den höga inflationen, under framför allt hösten 2022, kan ha bidragit till utvecklingen och kan ha inneburit att fler tog tilläggsån.

Studiemedlens allmänna köpkraft något lägre

Studiemedlen är indexerade för att följa kostnadsutvecklingen i samhället. Studiemedlens allmänna köpkraft har följt kostnadsutvecklingen väl under senare år.

Jämfört med KPI var dock studiemedlens allmänna köpkraft under 2022 lägre än föregående år. Speciellt minskade köpkraften under hösten 2022. Köpkraften återgick till de värden som gällde under 2014. Den 1 januari 2023 räknades dock studiemedlen upp med närmare 9 procent och studiemedlen återgick därmed till den tidigare köpkraften. Utvecklingen var således tillfällig, förutsatt att inflationen sjunker under 2023.

Måluppfyllelse

Många personer väljer att påbörja studier i Sverige med studiemedel. Detta innebär att studiemedlen är attraktiva och rekryterande till studier. Studiemedlens allmänna köpkraft jämfört med KPI minskade dock något jämfört med föregående år men har ökat igen under första halvan av 2023. Lånebenägenheten har ökat totalt sett vilket visar att studiestödet är en betydelsefull inkomstkälla för de studerande. Att andelen med tilläggsån också ökat visar att fler personer med tidigare förvärvsinkomster rekryteras till studier. Andelen studerande utomlands med studiemedel av det totala antalet studerande ökade också jämfört med föregående år.

En samlad bedömning av de indikatorer som redovisas ovan är att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets rekryterande effekt är oförändrad och fortsatt hög.

2.8.2 Studiestödets utjämnande effekt

Andelen med extra tillägg fortsätter att minska ...

Antalet studerande som fick det extra tillägget inom studiehjälpen har tidigare ökat under flera år. Sedan 2018 har dock antalet minskat och under 2020 och 2021 minskade antalet dessutom kraftigt. En förklaring till minskningen är att många som kommit till Sverige som ensamkommande under 2015 och 2016 på grund av ålder inte längre kan få studiehjälp. Eftersom antalet studerande med studiehjälp samtidigt har ökat innebär det att även andelen som får extra tillägg i förhållande till det totala antalet som får studiehjälp minskade i förhållande till året innan.

... medan andelen med inackorderingstillägg är oförändrad

Inackorderingstillägg kan som regel lämnas till studerande i fristående gymnasieskolor, folkhögskolor och tidigare s.k. riksinternatskolor. Antalet studerande med inackorderingstillägg har varit relativt konstant de senaste åren precis som andelen

studerande med inackorderingstillägg. Andelen har varit densamma de senaste fem åren. Det är en högre andel kvinnor som får inackorderingstillägg, vilket beror på att kvinnor i större utsträckning är benägna att flytta för studier på gymnasial nivå än män.

Minskat antal studerande med studiestartsstöd

Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Antalet studerande med studiestartsstöd minskade 2022 jämfört med föregående år. Minskningen skedde på både grundskole- och gymnasienivå och bland både kvinnor och män.

Ett nytt omställningsstudiestöd har börjat beviljats

Sedan den 1 januari 2023 beviljas det nya studiestödet omställningsstudiestöd. Efterfrågan på stödet har överskridit alla förväntningar vilket är positivt. Totalt har det för ansökningstillfälle 1 oktober 2022 och ansökningstillfälle 1 april 2023 kommit in 53 310 ansökningar t.o.m. vecka 25 och 2 594 personer har beviljats det nya stödet.

Högre andel studerande med det högre bidraget

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar framför allt till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Andelen som fick det högre bidraget under 2022 ökade mest på grundskolenivå. Ökningen skedde bland både kvinnor och män men var större bland män. På gymnasienivå ökade också andelen något. Andelen ökade något bland kvinnor och minskade något bland män.

Högre andel med tilläggsbidrag

Inom studiemedlen och studiestartsstödet finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Andelen studerande med tilläggsbidrag av det totala antalet studerande med studiemedel ökade jämfört med föregående år totalt sett. Ökningen skedde på samtliga utbildningsnivåer. Könsfördelningen bland dem som får tilläggsbidrag har bara förändrats marginellt under de år som tilläggsbidraget har funnits.

Många av dem som studerar med studiestartsstöd har barn och andelen med tilläggsbidrag är betydligt högre än inom studiemedlen. Under 2022 var den stora majoriteten av dem som fick tilläggsbidrag inom studiemedlen och studiestartsstödet kvinnor. Att kvinnliga föräldrar studerar i högre utsträckning än manliga är noterbart, vilket tyder på att tilläggsbidraget främst undanröjer hinder för kvinnliga föräldrar att studera.

Måluppfyllelse

Studiestödet ska ha en utjämnande effekt vilket innebär att det ska fungera selektivt rekryterande för särskilda grupper. Studiestartsstödet och det högre bidraget inom studiemedlen är exempel på delar inom studiestödet som ska fungera selektivt rekryterande.

Antalet studerande med studiestartsstöd minskade under 2022 och återgick till nivåer före covid-19-pandemin. Minskningen beror sannolikt på att villkoret för arbetslöshet efter pandemin justerats tillbaka till vad som gällde före pandemin.

Fler personer än föregående år har påbörjat studier med den högre bidragsnivån. Andelen studerande med det högre bidraget ökade mest på grundläggande nivå. En grupp som ofta anger att de inte skulle ha påbörjat studier utan studiemedel är

studerande med barn. Andelen studerande med tilläggsbidrag av det totala antalet studerande ökade totalt sett och den utjämnande effekten är därmed fortsatt hög för bidraget.

Sammantaget pekar resultatet från de indikatorer som redovisas ovan på att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets utjämnande effekt är på en oförändrad nivå och därmed är fortsatt hög.

2.8.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Sedan 2014 har förväntade förluster i nyutlåning samt konstaterade förluster för utlåning före 2014 finansierats via anslag. Från och med den 1 januari 2023 gäller en ny modell för räntan på studielån som innebär att framtida kreditförluster i stället finansieras genom ett räntepåslag för samtliga låntagare. Den nya räntemodellen kommer sannolikt att påverka valet av indikatorer för att mäta måluppfyllelsen. Regeringen avser att återkomma om detta i budgetpropositionen för 2025.

Andelen förväntade förluster minskade

Den totala sammanlagda studieskulden ökade under 2022, vilket främst beror på att utbetalningarna av lån under året var större än inbetalningarna. Under 2022 har liksom föregående år de förväntade förlusterna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd minskat jämfört med föregående år. Det beror främst på att antalet låntagare med de äldre lånetyperna som slutbetalar sina lån eller uppnår åldern för rätt till avskrivning minskar. En annan orsak är att räntan som ligger till grund för beräkningen har sänkts, vilket också innebär att reserveringen minskar. De framtida kostnaderna varierar mycket mellan lånetyperna. Andelen förväntade förluster bedöms som högst för den äldsta lånetypen och som lägst för annuitetslån, vilket också var ett mål när det lånet infördes 2001.

Inbetalningsgraden ökade mest för bosatta utomlands

Det inbetalda beloppet för avgiftsåret 2022 ökade bland samtliga låntagare, dvs. låntagare bosatta både i Sverige och utomlands. Ökningen var som störst bland låntagare bosatta utomlands. Betalningsgraden för utlandsbosatta har ökat sedan 2016 och det bedöms till stor del bero på insatser från CSN för att öka betalningsgraden från denna grupp. Även om återbetalningsgraden bland låntagare bosatta utomlands har ökat under senare år så är den fortfarande väsentligt lägre jämfört med låntagare bosatta i Sverige.

Minskning av andelen som beviljas nedsättning

Andelen låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp minskade 2022 jämfört med föregående år. Det genomsnittliga värdet på de nedsättningar som beviljades var också mindre än föregående år. Att andelen låntagare med nedsättning och värdet på nedsättningarna minskar är positivt för samhällsekonomin och för låntagarna, eftersom det minskar risken för framtida låneavskrivningar och kostnader för låntagarna.

Värdet av avskrivningar ökade

Antalet beviljade avskrivningsärenden ökade kraftigt under 2022 och även värdet av det skuldbelopp som avskrevs ökade jämfört med 2021. Ökningen var väntad då CSN flyttade fram prövningen av avskrivning med hänsyn till behörighetsgivande studier under 2021 och att dessa avskrivningar i stället skedde under 2022.

Att antalet låntagare som fick hela eller delar av sina lån avskrivna ökade är dock negativt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Men eftersom ökningen av det avskrivna beloppet nästan helt beror på den försenade prövningen av avskrivning vid behörighetsgivande studier, bedöms ökningen ha liten effekt på samhällsekonomin över tid.

Låntagare som saknar giltig adress ökar

CSN delar in återbetalningsskyldiga låntagare i grupperna bosatta i Sverige, bosatta utomlands och låntagare som saknar giltig adress.

Låntagare som saknar giltig adress betalar generellt sett in en lägre andel av det debiterade beloppet. Under 2022 ökade den totala fordran på låntagare som CSN saknar giltig adress till medan den andel av fordran som reserverats för framtida förluster har minskat från 32 procent till 31 procent, vilket kan anses ha en positiv effekt på samhällsekonomin.

Måluppfyllelse

Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid, vilket innebär att det är viktigt att den del av studiestödet som utgörs av lån återbetalas. Andelen inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare har ökat och ökningen är som störst bland utomlands bosatta. Det betyder att studielån i allt högre utsträckning återbetalas fullt ut. Den totala fordran för utomlands bosatta har ökat, men det reserverade beloppet har minskat. Det indikerar att systemet fortsätter att bli mer samhällsekonomiskt hållbart i dessa avseenden. Antalet ärenden om avskrivning med hänsyn till behörighetsgivande studier är återigen på samma nivå som före pandemin.

Sammantaget tyder resultatet av de indikatorer som redovisas ovan på att studiestödets effekt på samhällsekonomin har förbättrats något jämfört med föregående år och är fortsatt god.

2.8.4 Sammanfattande kommentar över måluppfyllelsen

Antalet studerande med studiemedel i Sverige fortsätter ligga på en hög nivå. Studiemedlens allmänna köpkraft har dock minskat, men den rekryterande effekten bedöms vara oförändrad och fortsatt hög. Den utjämnande effekten är också fortsatt hög, vilket innebär att studiestödet i enlighet med målen i stor utsträckning utjämnar skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidrar till ökad social rättvisa. Studiestödets effekt på samhällsekonomin har också förbättrats något jämfört med föregående år. De redovisade indikatorerna visar därmed att måluppfyllelsen inom utgiftsområdet sammanvägt har ökat något och är fortsatt hög.

Ett mer övergripande mål är att studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Detta mål är svårare att mäta. Sammantaget visar dock ovanstående resultatanalys att studiestödet bidrar till ett högt deltagande i utbildning och att det är en viktig och välfungerande del av utbildningspolitiken.

2.9 Politikens inriktning

Studiestödet möjliggör studier

Det svenska studiestödet är, och ska fortsätta att vara, ett av världens mest generösa studiestödssystem. Ett väl avvägt studiestödssystem skapar förutsättningar såväl för enskilda som för Sverige som nation att växa med kunskap och bidra till samhällets

utveckling. Studiestödet är grundläggande för en jämlik utbildning och ger alla oavsett bakgrund möjlighet att studera.

Flexibla och väl anpassade beloppsnivåer river hinder och möjliggör för människor att komplettera tidigare studier eller att studera vidare på en högre nivå. På så sätt slår studiestödssystemet vakt om ett bildningsideal samtidigt som det bidrar till att näringslivet försörjs med sådan kompetens som möter de krav dagens arbetsliv och konkurrens ställer.

Administrationen av det nya omställningsstudiestödet kräver mer resurser

Omställningen på arbetsmarknaden ska förbättras genom omställningsstudiestödet som finansierar studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Därför finns fr.o.m. den 1 januari 2023 ett nytt omställningsstudiestöd som kompenserar för inkomstbortfall. Intresset för stödet är större än vad som tidigare beräknats, vilket är positivt. Administrationen av stödet är komplext och tidskrävande. För att CSN ska kunna hantera den stora ärendemängden behöver resurserna för detta tillfälligt öka.

Det högre studiebidraget blir effektivare

Studerande som läser vidare efter introduktionsprogram kan under vissa förutsättningar få det högre bidraget inom studiemedlen. Reformen kom till efter den stora ökningen av studerande på introduktionsprogrammen som följde av den stora ökningen av flyktingar under 2015. Syftet var att dessa studerande skulle motiveras att fortsätta sina studier på introduktionsprogrammet eller utan avbrott påbörja grundläggande eller gymnasiala studier inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning inom folkhögskola. Antalet studerande på introduktionsprogrammen har stadigt minskat de senaste fem åren, liksom antalet studiemedeltagare som läser vidare med det högre bidraget efter introduktionsprogram.

Det är viktigt att de statliga resurserna går till effektiva åtgärder. Volymförändringarna tillsammans med att den rekryterande effekten är låg tyder på att reformen inte är effektiv. Möjligheten till det högre bidraget för den berörda gruppen bör därför tas bort.

2.10 Det högre bidraget till vissa studerande som läser vidare efter introduktionsprogram i gymnasieskolan avvecklas

Ärendet och dess beredning

Bedömningen om avveckling av det högre bidraget till vissa studerande har beretts med CSN.

Regeringens bedömning: Den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör inte längre lämnas till studerande i åldern 20–24 år som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Skälen för regeringens bedömning

Studiemedlen består av en bidragsdel och en lånedel. Det finns två bidragsnivåer, en generell och en högre nivå. Studiemedel med den generella bidragsnivån kan lämnas till alla studerande som är berättigade till studiemedel, oavsett utbildningsnivå.

Studiemedel med den högre bidragsnivån lämnas i huvudsak till studerande med låg utbildningsbakgrund som läser på grundskole- eller gymnasienivå.

Den högre bidragsnivån får enligt studiestödslagen (1999:1395) lämnas till studerande fr.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 25 år. Enligt lagen meddelar regeringen föreskrifter om att det högre bidraget även får lämnas till studerande som är yngre än 25 år och som har ett särskilt behov av ett sådant stöd.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2018/19:1, utg.omr. 15 avsnitt 3.7.2) gjordes bedömningen att den högre bidragsnivån inom studiemedlen under vissa förutsättningar och inom ramen för anvisade medel bör få lämnas till studerande i åldern 20–24 år som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och som därefter utan avbrott fortsätter studier på ett introduktionsprogram eller påbörjar studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola. Bedömningen motiverades bl.a. av det stora antalet barn och ungdomar som anlände till Sverige under 2015 och det ökade antalet elever som studerade på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan under läsåret 2016/17. Det ansågs bl.a. mot den bakgrunden att det fanns ett särskilt behov av att uppmuntra studerande som studerat på ett introduktionsprogram att direkt fortsätta sina studier inom vuxenutbildningen eller folkhögskola för att fullfölja sin gymnasiala utbildning. Sedan den 1 juli 2018 får därför det högre bidraget enligt 3 kap. 9 b § studiestödsförordningen (2000:655) lämnas till målgruppen.

Antalet studerande på introduktionsprogrammen har dock stadigt minskat de senaste fem åren, och så även antalet studiemedelstagare som läser vidare med det högre bidraget efter introduktionsprogram. Mycket tyder också på en begränsad rekryterande effekt för det högre bidraget för målgruppen. Enligt en rapport från CSN (Det högre bidraget till studerande från introduktionsprogram – En uppföljning av de första två åren, rapport 2020:8) anger en majoritet av de studerande från introduktionsprogram att de troligen hade fortsatt studera även om de inte hade fått studiemedel med den högre bidragsnivån. I jämförelse med andra grupper som fått samma fråga är andelen som skulle fortsatt studera utan studiemedel förhållandevis hög.

Regeringen anser att det är viktigt att de statliga resurserna går till effektiva åtgärder. Ett viktigt mål för studiestödet är också att det ska verka rekryterande och mot bakgrund av att den rekryterande effekten är så pass låg bör reformen därför avvecklas. Studiestödsförordningen bör ändras i enlighet med detta.

Att det högre bidraget ska avvecklas för den aktuella målgruppen kan påverka målet om en jämställd utbildning eftersom det är fler män än kvinnor i målgruppen. Studiestödssystemet är i sin utformning dock könsneutralt och ändringen kommer att gälla lika för kvinnor och män.

Statens budget påverkas genom minskade utgifter för studiemedel. De årliga utgifterna på anslag 1:2 *Studiemedel* inom utgiftsområde 15 Studiestöd kommer att minska med 150 miljoner kronor för 2024, 180 miljoner kronor för 2025 och därefter med 200 miljoner kronor årligen.

2.11 Budgetförslag

2.11.1 1:1 Studiehjälp

Tabell 2.7 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

2022	Utfall	4 322 773	Anslagssparande	116 841

2023	Anslag	4 499 895 ¹	Utgiftsprognos	4 311 744
2024	Förslag	4 518 262		
2025	Beräknat	4 599 643		
2026	Beräknat	4 673 362		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.8 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:1 Studiehjälp

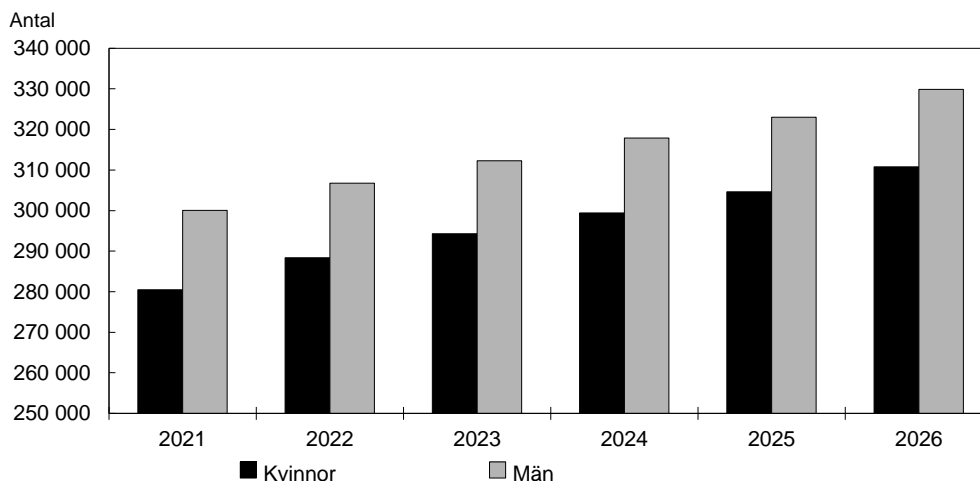
Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	4 499 895	4 499 895	4 499 895
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Makroekonomisk utveckling			
Volym	18 367	99 748	173 467
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 518 262	4 599 643	4 673 362

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att öka under hela prognosperioden.

Diagram 2.11 Folkmängd 16–20 år

Källa: Statistiska centralbyrån.

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för studiebidraget, inackorderingstillägget och det extra tillägget öka med 18 367 000 kronor under 2024. Åren 2025 och 2026 beräknas utgifterna öka med 99 748 000 kronor respektive 173 467 000 kronor jämfört med vad som har anvisats för 2023.

Regeringen föreslår att 4 518 262 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiebjäl* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 4 599 643 000 kronor respektive 4 673 362 000 kronor.

2.11.2 1:2 Studiemedel

Tabell 2.9 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

2022	Utfall	17 823 083	Anslagssparande	2 012 348
2023	Anslag	19 985 606 ¹	Utgiftsprognos	18 425 294
2024	Förslag	20 207 017²		
2025	Beräknat	20 423 315		
2026	Beräknat	20 732 597		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Varav 3 624 994 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2024 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2021 som uppgick till -454 028 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.10 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	19 738 606	19 738 606	19 738 606
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 758 054	3 124 262	5 705 582
<i>varav BP24</i>	<i>500 559</i>	<i>34 167</i>	<i>207 187</i>
– <i>Det högre bidraget avvecklas för vissa studerande 20–24 år</i>	<i>-150 000</i>	<i>-180 000</i>	<i>-200 000</i>
– <i>Fler platser på regionalt yrkesvux</i>	<i>457 182</i>		
– <i>Fortsatt utbyggnad av YH</i>	<i>149 421</i>	<i>149 421</i>	<i>334 323</i>
– <i>Tillskott till Sophiahemmet</i>	<i>2 970</i>	<i>2 970</i>	<i>2 970</i>
– <i>Utökad kortare KPU</i>	<i>792</i>	<i>1 584</i>	<i>1 584</i>
– <i>Fler basårutbildningar</i>	<i>7 920</i>	<i>19 800</i>	<i>19 800</i>
– <i>Fler ingenjörspatser inkl. avancerad nivå</i>	<i>32 274</i>	<i>40 392</i>	<i>48 510</i>
Makroekonomisk utveckling	1 632 970	2 996 315	3 501 992
Volym	-925 117	-1 378 400	-1 823 115
Överföring till/från andra anslag	-2 838 000	-4 882 000	-7 348 000
Övrigt	840 504	824 532	957 532
Förslag/beräknat anslag	20 207 017	20 423 315	20 732 597

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen gör i denna proposition bedömningen att möjligheten till det högre bidraget till vissa studerande som läser vidare efter introduktionsprogram i gymnasieskolan bör avvecklas. Anslaget minskas därför med 150 000 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget minska med 180 000 000 kronor och för 2026 beräknas anslaget minska med 200 000 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2). Anslaget ökas därför med 457 182 000 kronor 2024.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.6). Anslaget ökas därför med 149 421 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 149 421 000 kronor och för 2026 beräknas anslaget öka med 334 323 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom universitet och högskola vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.1.3). Anslaget ökas därför med 43 956 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 64 746 000 kronor och för 2026 beräknas anslaget öka med 72 864 000 kronor.

Regeringen föreslår att 20 207 017 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 20 423 315 000 kronor respektive 20 732 597 000 kronor.

2.11.3 1:3 Omställningsstudiestöd

Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:3 Omställningsstudiestöd

Tusental kronor

2022	Utfall	Anslagssparande	
2023	Anslag	1 360 000 ¹	Utgiftsprognos 650 000
2024	Förslag	2 836 000²	
2025	Beräknat	4 877 000	
2026	Beräknat	7 339 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Varav 260 000 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2024.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för omställningsstudiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.12 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:3 Omställningsstudiestöd

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	1 360 000	1 360 000	1 360 000

	2024	2025	2026
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Makroekonomisk utveckling			
Volym			
Överföring till/från andra anslag	2 836 000	4 877 000	7 339 000
Övrigt	-1 360 000	-1 360 000	-1 360 000
Förslag/beräknat anslag	2 836 000	4 877 000	7 339 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 2 836 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Omställningsstudiestöd* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 4 877 000 000 kronor respektive 7 339 000 000 kronor.

2.11.4 1:4 Statens utgifter för räntor på studielån

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för räntor på studielån

Tusental kronor

2022	Utfall	22 582	Anslagssparande	-840
2023	Anslag	736 890 ¹	Utgiftsprognos	650 664
2024	Förslag	1 307 129		
2025	Beräknat	2 298 307		
2026	Beräknat	2 970 714		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av räntor på studielån, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.14 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:4 Statens utgifter för räntor på studielån

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	734 890	734 890	734 890
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	9 925	5 517	7 467
<i>varav BP24</i>	6 571	2 163	4 113
– <i>Fler platser på regionalt yrkesvux</i>	4 618		
– <i>Fortsatt utbyggnad av YH</i>	1 509	1 509	3 377
– <i>Tillskott till Sophiahemmet</i>	30	30	30
– <i>Utökad kortare KPU</i>	8	16	16
– <i>Fler basårutbildningar</i>	80	200	200
– <i>Fler ingenjörplatser inkl. avancerad nivå</i>	326	408	490
Makroekonomisk utveckling	647 855	1 661 926	2 190 792
Volym	-86 541	-108 026	29 565
Överföring till/från andra anslag	2 000	5 000	9 000

	2024	2025	2026
Övrigt	-1 000	-1 000	-1 000
Förslag/beräknat anslag	1 307 129	2 298 307	2 970 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2) vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel. Anslaget ökas därför med 4 618 000 kronor 2024.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.6) vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel. Anslaget ökas därför med 1 509 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 1 509 000 kronor och för 2026 beräknas anslaget öka med 3 377 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom universitet och högskola (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.1.3) vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel. Anslaget ökas därför med 417 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 627 000 kronor och för 2026 beräknas anslaget öka med 709 000 kronor.

Regeringen föreslår att 1 307 129 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för räntor på studielån* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 2 298 307 000 kronor respektive 2 970 714 000 kronor.

2.11.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

2022	Utfall	48 537	Anslagssparande	13 612
2023	Anslag	62 150 ¹	Utgiftsprognos	49 523
2024	Förslag	62 150		
2025	Beräknat	62 150		
2026	Beräknat	62 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.16 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	62 150	62 150	62 150
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	62 150	62 150	62 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 62 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 62 150 000 kronor årligen.

2.11.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 2.17 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

2022	Utfall	27 217	Anslagssparande	3 783
2023	Anslag	27 000 ¹	Utgiftsprognos	27 000
2024	Förslag	27 000		
2025	Beräknat	27 000		
2026	Beräknat	27 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.18 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	27 000	27 000	27 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Makroekonomisk utveckling			
Volymer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor årligen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2025.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning. Produktionen sker i form av beställningar under 2024 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2025.

Tabell 2.19 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor	Utfall 2022	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025
Ingående åtaganden	273	891	1 000	
Nya åtaganden	891	1 000	4 000	
Infriade åtaganden	-273	-891	-1 000	-4 000
Utestående åtaganden	891	1 000	4 000	
Beslutat/förslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000	

2.11.7 1:7 Studiestartsstöd

Tabell 2.20 Anslagsutveckling 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor			
2022	Utfall	315 366	Anslagssparande 84 634
2023	Anslag	400 000 ¹	Utgiftsprognos 300 000
2024	Förslag	400 000	
2025	Beräknat	400 000	
2026	Beräknat	400 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiestartsstöd och tilläggsbidrag.

Tabell 2.21 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	400 000	400 000	400 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Makroekonomisk utveckling			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			

	2024	2025	2026
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	400 000	400 000	400 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 400 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 400 000 000 kronor årligen.

2.11.8 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

2022	Utfall	1 062 410	Anslagssparande	56 498
2023	Anslag	1 081 379 ¹	Utgiftsprognos	1 137 411
2024	Förslag	1 168 916		
2025	Beräknat	1 162 524 ²		
2026	Beräknat	1 171 019 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 119 329 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 099 826 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.23 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	1 071 379	1 071 379	1 071 379
Pris- och löneomräkning ²	37 924	80 732	109 730
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	59 613	10 413	-10 090
varav BP24 ³	41 808	50 308	9 908
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-1 421	-1 421	-1 421
– Ökade resurser för att handlägga OSS	50 000	50 000	
– Inrättande av Utbetalningsmyndigheten	4 500	13 000	22 600
– Generell besparing i statsförvaltningen	-11 271	-11 271	-11 271
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 168 916	1 162 524	1 171 019

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att ge CSN ekonomiska förutsättningar att klara av den stora ärendemängden vad gäller det nya omställningsstudiestödet föreslår regeringen att anslaget ökas med 50 000 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 50 000 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel till Utbetalningsmyndigheten för att skapa rätt förutsättningar för myndigheten att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. För CSN:s arbete med att bl.a. leverera uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten ökas anslaget med 4 500 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 13 000 000 kronor och för 2026 beräknas anslaget öka med 22 600 000 kronor.

Anslaget minskas med 11 271 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 1 168 916 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 1 162 524 000 kronor respektive 1 071 019 000 kronor.

2.11.9 Lån i Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2022 i Riksgäldskontoret var ca 262 000 000 000 kronor vid utgången av 2022. Under 2023 bedöms nettouplåningen bli 11 576 000 000 kronor. Beslut om återkravskapital, avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 140 000 000 kronor, 687 000 000 kronor respektive 800 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 292 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den totala skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 273 500 000 000 kronor vid utgången av 2023. Nettouplåningen för 2024 beräknas till omkring 15 793 000 000 kronor, beslut om återkravskapital till 185 000 000 kronor, avskrivningar till 656 000 000 kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till ca 700 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2024 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 292 000 000 000 kronor.

Tabell 2.24 Ramar för statlig utlåning

Tusental kronor

Utgifts- område	Ändamål	Ram 2022 ¹	Utlåning 2022-12-31	Ram 2023 ¹	Förslag 2024
15	Studielån	264 500 000	261 800 756	276 000 000	292 000 000
Summa		264 500 000	261 800 756	276 000 000	292 000 000

¹ Ramar för 2022 och 2023 redovisas exklusive beslutade och föreslagna ändringar som lämnats i propositioner om ändringar i statens budget.

2.11.10 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

2022	Utfall	16 800	Anslagssparande	1 037
2023	Anslag	18 475 ¹	Utgiftsprognos	18 849
2024	Förslag	18 696		
2025	Beräknat	19 283 ²		
2026	Beräknat	19 733 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 697 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 696 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.26 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	18 475	18 475	18 475
Pris- och löneomräkning ²	490	1 085	1 542
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-269	-277	-284
varav BP24 ³	-269	-269	-269
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-79	-79	-79
– Generell besparing i statsförvaltningen	-190	-190	-190
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 696	19 283	19 733

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusivt pris- och löneomräkning.

Anslaget minskar med 190 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 18 696 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Överklagandenämnden för studiestöd* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 19 283 000 kronor respektive 19 733 000 kronor.